

Ideella föreningar

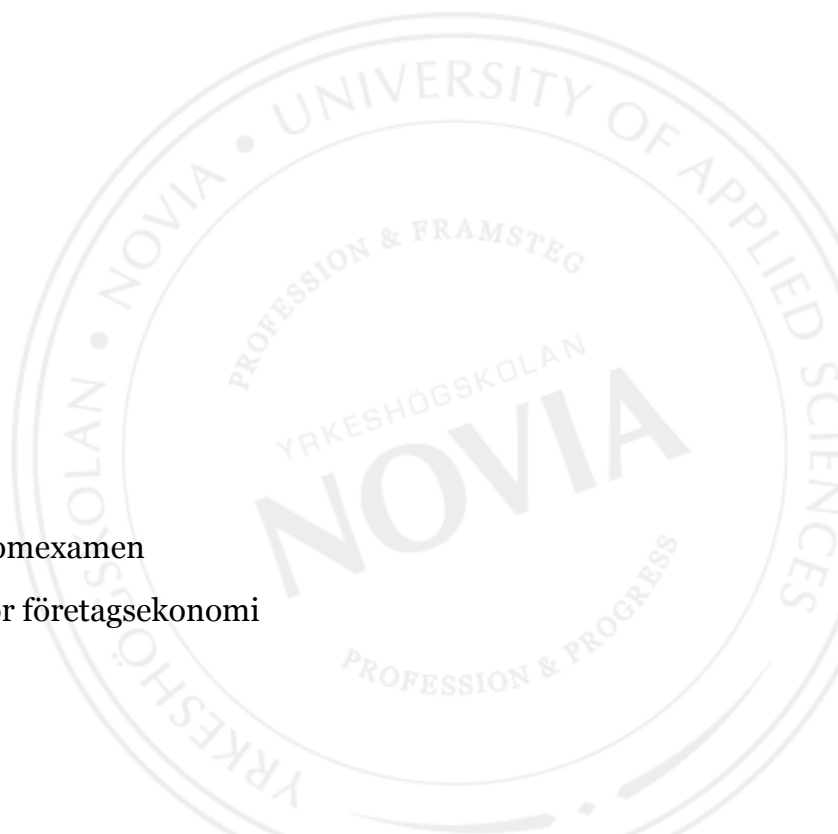
Hur sköts bokföring, bokslut och revision i föreningen

Nina Herrlin

Examensarbete för tradenomexamen

Utbildningsprogrammet för företagsekonomi

Ekenäs 2010



EXAMENSARBETE

Författare:	Nina Herrlin
Utbildningsprogram och ort:	Företagsekonomi, Ekenäs
Inriktningsalternativ/Fördjupning:	Redovisning
Handledare:	Karolina Söderlund
Titel:	Ideella föreningar

Datum: 12.11.2010

Sidantal: 35

Bilagor: 1

Sammanfattning

Examensarbetet behandlar bokföring, bokslut och revision i en förening. Målet är att examensarbetet skall kunna fungera som en handbok där styrelsemedlemmar på ett enkelt sätt kan fördjupa sig i ämnet. Genom personliga intervjuer försökte jag dessutom få fram kompetensen hos dem som sköter bokföringen och bokslutet i föreningarna.

Informationen om föreningarna i Hangö baserar sig på fakta från Hangö stads hemsidor och andra Internet-sidor. Data till undersökningen har samlats in med hjälp av kvantitativ metod med kvalitativt inslag. I undersökningen deltog 9 ideella föreningar i Hangö. Den personliga intervjun gjordes med kassören.

Resultatet visar att de personer som sköter bokföringen och bokslutet i föreningarna har kunskaper i ekonomiförvaltning och juridik. Det framkom dock också att många har bättre kunskaper i ekonomiförvaltning än i juridik.

Undersökningresultaten visar att det finns ett behov av en handbok där bestämmelserna och principerna i korthet tas upp för hur bokföring, bokslut och revision borde skötas i en ideell förening.

Språk: Svenska

Nyckelord: Förening, bokföring, bokslut, revision

Förvaras: Examensarbetet finns tillgängligt antingen i webbiblioteket Theseus.fi eller i Novia biblioteket.

BACHELOR'S THESIS

Author:	Nina Herrlin
Degree Programme:	Business administration
Specialization:	Accounting
Supervisors:	Karolina Söderlund
Title:	Non-profit-making associations (Ideella föreningar)

Date: 12 November 2010

Number of pages: 35

Appendices: 1

Summary

The main purpose is that this bachelor's thesis could serve as a manual for those who would like to acquire thorough knowledge of accounting and auditing in a non-profit making association. The purpose is also to find out if the persons who take care of the accounting have the required qualifications.

Information about non-profit-making associations was found through the web-sites of the town of Hanko as well as through other Internet sites. Data for the thesis has been collected by quantitative and by qualitative methods. Nine non-profit-making associations returned the questionnaire which was answered by the treasurer.

According to the results, the persons who take care of the accounting have enough knowledge of economics and law for the assignment. However, the results show that the persons have better knowledge of economics than of law. The results indicate that there is a need for a manual in which the regulations and principles of accounting and auditing are briefly presented.

Language: Swedish

Key words: Non-profit-making association, accounting, auditing, union

Filed at: The Bachelor's thesis is available either at the electronic library Theseus.fi or in the Novia library.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering	1
1.2	Syfte	1
1.3	Avgränsning	2
2	Historia om föreningar i Finland	2
2.1	En återblick i Finlands historia	2
2.2	Kännetecken för föreningar under 1920 – 1970- talet	3
3	Allmänt om föreningar	3
3.1	Föreningsfrihet	4
3.2	Betydelsen i samhället	4
3.3	Föreningsregister	4
4	Olika typer av föreningar	5
4.1	Ekonomisk förening	5
4.2	Ideell förening	5
4.2.1	Tre olika huvudgrupper av ideella föreningar	6
4.2.2	Beskattningsbar inkomst eller skattefri inkomst	6
4.2.3	Registrerad förening	7
4.2.4	Oregistrerad förening	7
5	Förvaltning	7
5.1	Styrelse	8
5.1.1	Styrelsens uppgifter	8
5.1.2	Ordförandes uppgifter	9
5.1.3	Sekreterarens uppgifter	9
5.1.4	Kassörens uppgifter	10
6	Bokföring	10
6.1	Allmänna bestämmelser om bokföringen	10
6.2	Inkomster och utgifter	11
7	Bokslut	11
7.1	Resultaträkning	12
7.2	Balansräkning	13
8	Revision	14
8.1	Allmänt om revision	14
8.2	Allmänt om revisor eller verksamhetsgranskare	14
8.3	Verksamhetsgranskare eller revisor	15
8.4	Kraven på revisionsarbetet och på revisorn	15
8.5	Revisionsberättelse	16
8.6	Verksamhetsgranskningsberättelse	17
9	Föreningsarkiv	18
9.1	Arkiveringsdirektiv	19
9.2	Föreningsarkiv i Hangö och Raseborg, Karis	19
10	Metoder	20
10.1	Undersökningsfrågorna	20
10.2	Personlig intervju	21
11	Resultat	21
11.1	Föreningarna som deltog i undersökningen	21
11.2	Resultatredovisning av undersökningen	22
11.3	Analys och kritisk granskning av resultaten	31
12	Avslutning	34
	Källförteckning	36
	Bilaga 1	

1 Inledning

I Finland finns det enligt Patent- och registerstyrelsens föreningsregister 123 000 föreningar. Föreningarna är aktiva inom olika branscher och verksamhetsområden. Föreningarnas syfte varierar likaså. Alla föreningar är oberoende av bransch, verksamhetsområde eller syfte bokföringsskyldiga. Det innebär att föreningen bör se till att bokföringen och bokslutet blir korrekt skötta, men också att föreningen har en verksamhetsgranskare med suppleant eller en auktoriserad revisor som sköter revisionen.

1.1 Problemformulering

En förenings kassör sköter föreningens löpande betalförbindelser och ofta helt eller delvis bokföringen och bokslutet. Det är ett stort ansvar och man undrar ifall kassören är tillräckligt insatt i ekonomiförvaltningen för att på ett kompetent sätt sköta uppgiften. Kravet på kassörens kompetens kan i praktiken nyligen ha ökat eftersom en förändring i föreningslagen har trätt i kraft fr.o.m. 1.9.2010 gällande revisorer. Tidigare har många föreningar säkert oftast anlitat lekmannarevisorer som granskat bokföringen och bokslutet. Då har möjliga fel och brister inte nödvändigtvis alltid upptäckts. Frågan är nu om bokföringen, bokslutet och revisionen sköts såsom bokföringslagen (1997/1336) och revisionsskyldig enligt föreningslagen (1989/503) förutsätter i föreningarna?

1.2 Syfte

Det finns många aktiva föreningar i Finland som på olika vis i praktiken skall se till att bokföringen, bokslutet och revisionen blir skötta enligt lag och bestämmelser. Men hur vanligt är det att kassören i föreningen sköter både bokföringen och bokslutet flera år utan att ha tillräckligt kunskap om ekonomiförvaltning? I detta arbete går jag in på bestämmelserna och de olika principerna man bör följa då man sköter bokföring, bokslut och revision i en förening. Målet är att arbetet skall

kunna fungera som en handbok för föreningar, vars styrelsemedlemmar vill fördjupa sig i ämnet.

1.3 Avgränsning

Arbetet kommer inte att ta upp hur bokföring, bokslut och revision sköts i en ekonomisk förening utan enbart hur det sköts i de ideella föreningarna. I undersökningen deltog enbart föreningar från Hangö vilka är aktiva inom kultur-, idrott- och ungdomsverksamhet.

2 Historia om föreningar i Finland

Föreningsliknande verksamhet har funnits sedan medeltiden. Verksamhetsformen avvek ursprungligen från nutida former men redan då samlades en grupp människor för att tillsammans skydda varandra från fiender eller tillsammans anfälla en annan grupp människor. (Loimu, 1989, 28).

2.1 En återblick i Finlands historia

Redan under det svenska kungadömet var det i vårt land i princip fritt att grunda föreningsliknande grupper. De första finska föreningarna torde ha varit de medeltida vildmarksföreningarna som hade till uppgift att förhindra slagsmål mellan vildmarksjägare och att skydda vildmarksjägarna mot fiender. Ideella föreningar enligt dagens definition, började man grunda redan på 1700-talet. Den mest betydelsefulla var Aurora-sällskapet som grundades av Henrik Gabriel Porthan. (Loimu, 1989, 28).

Under det ryska tsarväldet fick man fortsättningsvis grunda föreningsliknande grupper. Bland annat grundades år 1831 Finska Litteratursällskapet. Från år 1883 kunde den inhemska regeringen bevilja lov för att grunda föreningar. Behovet av föreningar var stort och år 1884 grundades Finsk kvinnoförening och Nykterhetens

vänner. År 1897 grundades Ungdomsförbundet. Vid 1800-talets slut och början av 1900 talet ändrades den statliga makten och reglerna för föreningsverksamheten skärptes. Från år 1899 kunde enbart kungen bevilja lov då föreningar i undantagsfall grundades. Då föregångaren till FFC, Landsorganisationen i Finland grundades år 1907 var det en milstolpe i föreningsverksamheten. Föreningslagen som trädde i kraft år 1919, har gett en bra grund för utvecklingen av föreningsverksamheten. (Loimu, 1989, 29-30).

2.2 Kännetecknen för föreningar under 1920 – 1970- talet

1920-talet var en period med kraftig tillväxt av registrerade föreningar. Då grundades bl.a. idrotts-, ungdoms-, hobby- och politiska föreningar. 1930-talet kännetecknas speciellt av föreningar vilka berör fackliga- och näringslivsrelaterade ärenden. Föreningsverksamheten var lugn under 1940-talets början. Efter kriget registrerades fler föreningar än någonsin tidigare och speciellt partipolitiska föreningar och internationella organisationer ökade markant. Under 1950-talet grundades föreningar som främst var verksamma inom lantbruket, den sociala branschen, handeln, industrin, och servicebranschen. Under 1960-talet ökade grundandet av registrerade föreningar igen. Då grundades föreningar som Lions-klubb, Rotary och Zonta-damerna. Under 1970-talet grundades föreningar inom bl.a. partiavdelningarna, löntagar- och ungdomsorganisationerna. (Loimu, 1989, 30-31).

3 Allmänt om föreningar

Föreningsverksamheten har en stor betydelse i det finländska samhället. Registrerade ideella föreningar är verksamma inom olika branscher. Medborgarna har genom föreningsfriheten möjlighet att välja ifall man vill vara verksam i någon förening. I detta kapitel förklaras begreppet föreningsfrihet i korthet och utreds vilken myndighet man bör ta kontakt med ifall man behöver information om föreningar.

3.1 Föreningsfrihet

Föreningsfriheten anses vara en generell rättighet i Finland vilket innebär att man har rätt att bilda föreningar och att ansluta sig till föreningar. Det innebär även att man har rätt att inte höra till någon förening eller att säga upp sitt medlemskap ur en förening. (Patent- och registerstyrelsen, 2005). Med föreningsfrihet avser man även en frihet för föreningen själv, att internt organisera egen verksamhet på önskat sätt. En väsentlig del av föreningsfriheten är att en förening kan upphävas när som helst, så länge medlemmarna själva bestämmer det. Föreningsfriheten är inte helt obegränsad. (Loimu, 2007, 19-20). Syftet i en förening får inte strida mot lag eller god sed (Bärlund & Nybergh & Petrell, 2000, 360). Enligt föreningslagen (1989/503) är föreningar som helt eller delvis kan betraktas som militärt organiserade på basen av den disciplin som krävs av medlemmarna och medlemsgruppens indelning i truppbildningar eller grupper eller beväpning förbjudna (Kap 1, § 3). Enligt föreningslagen får man inte utan tillstånd av regionförvaltningsverket grunda föreningar vars verksamhet avser övning i användningen av skjutvapen och som inte ska existera enbart för jakt (Kap 1, § 4).

3.2 Betydelsen i samhället

Föreningsverksamheten och speciellt de registrerade föreningarnas verksamhet i samhället spelar en central roll. Uppskattningsvis utövar mer än 90 % av alla föreningar en väsentlig samhällelig verksamhet. Registrerade ideella föreningar finns inom social- och hälsovården, parti-, fackförenings- och kulturverksamhet men även inom olika hobbyverksamheter. (Patent- och registerstyrelsen, 2005).

3.3 Föreningsregister

En central- och lokalmyndighet handhar föreningsregistret. Patent- och registerstyrelsen fungerar som centralmyndighet och magistraten fungerar som lokalmyndighet. Föreningsregistret är offentligt och öppet för allmänheten och mot betalning fås kopior av dokument. (Suojanen & Savolainen, 2006, 108-109). Föreningsregistret omfattar för tillfället 123 000 föreningar. Enheten på Patent- och

registerstyrelsen sköter bl.a. om föreningarnas grundanmälan, ändringsanmälan och upplösninganmälan, förhandsgranskar stadgarna och stadgeändringarna och ger vid behov juridiska råd till föreningarna. (Patent- och registerstyrelsen, 2010a).

4 Olika typer av föreningar

Det finns olika typer av föreningar; ekonomiska föreningar och ideella föreningar. Föreningarna urskiljs genom syftet med verksamheten. (Pedersson & Pedersson, 2009, 21). En ideell förening kan vara registrerad eller oregistrerad (Patent- och registerstyrelsen, 2010b). Eftersom detta arbete behandlar ideella föreningar nämns de ekonomiska föreningarna endast i korthet.

4.1 Ekonomisk förening

Föreningslagen (1989/503) gäller inte föreningar där syftet är att ge medlemmarna vinst eller annan ekonomisk förmån eller om inriktningen på verksamheten är i huvudsak av ekonomisk natur (Kap 1, § 2, mom. 1). En medlem behöver oftast inte engagera sig i föreningens löpande verksamhet, endast i regel på årsstämman där medlemmarna medverkar och beslutar om inriktningen. Medlemmarna som väljs med i styrelsen och de som aktivt vill påverka verksamheten bör känna till reglerna för ekonomiska föreningar, föreningens stadgar och verksamhet. (Pedersson & Pedersson, 2009, 22).

4.2 Ideell förening

Syftet med en ideell förening är att förverkliga ideell verksamhet. Syftet är inte att inbringa ekonomisk nytta till medlemmarna. En ideell förening kan i viss mån för att förverkliga det ideella syftet skaffa medel genom ekonomisk verksamhet, men den ekonomiska verksamheten kan inte vara ett krav. (Suojanen & Savolainen, 2006, 108). I arbetet går jag närmare in på hur bokföring, bokslut och revision skall skötas i en ideell förening. Eftersom syftet med en ideell förening inte är att

ge ekonomisk nytta behandlas beskattningsbar inkomst och skattefri inkomst med exempel senare i arbetet.

4.2.1 Tre olika huvudgrupper av ideella föreningar

Beroende på syfte och verksamhet kan ideella föreningar skiljas i tre huvudgrupper:

- Föreningar där verksamheten främst ger medlemmarna gemensamma erfarenheter och aktiviteter. Som exempel kan nämnas olika sällskaps- och idrottsföreningar.
- Föreningar med ett ideellt syfte som också främjar andra grupper än bara medlemmarna. Som exempel kan nämnas olika hjälp- och biståndsföreningar eller natur- och djurskyddsföreningar.
- Föreningar med ett ideellt syfte som indirekt gynnar medlemmarnas ekonomiska, materiella och sociala intressen. Som exempel kan nämnas olika fackliga, handikapp- eller arbetsgivarföreningar. (Pedersson & Pedersson, 2009, 23).

4.2.2 Beskattningsbar inkomst eller skattefri inkomst

En ideell förening är skyldig att betala skatt för den inkomst som kommit genom affärsverksamheten. (Suojanen & Savolainen, 2006, 108). Enligt beskattningsanvisningen för allmännyttiga föreningar och stiftelser (Dnr 384/349/2007, 30.4.2007) bedöms inkomsternas natur från fall till fall. Affärsverksamheten bedöms på basen av bl.a. följande kriterier: hur främmande kapital använts, hur mycket som finns i bundet kapital, finns det löntagare, strävar man efter vinst genom verksamheten, är verksamheten regelbunden återkommande och är den i en konkurrenssituation där handelsvaror eller tjänster erbjuds på marknaden? Vanligtvis är det fråga om affärsverksamhet ifall föreningen har löntagare som säljer tjänster och varor till konkurrenskraftiga priser och med intäkterna täcker verksamhetens kostnader. Mässor och utställningar som ordnas affärsmässigt räknas till affärsverksamhet. Om en förening, för att samla in pengar, i samband med ett arrangemang ordnar en försäljning av varor i ett café eller i en kiosk anses det som skattefri inkomst. Om försäljningen i ett café eller i en kiosk sker i ett annat samband anses det däremot som

affärsverksamhet. Här kan som exempel nämnas glasskiosk, café på sjukhus och godisautomat. Försäljning av t.ex. kläder med föreningens logo på anses som affärsverksamhet ifall försäljningen sker till en icke-begränsad kundkrets och från ett fast driftsställe. Inkomster som kommer genom loppmarknad eller genom varuinsamling anses som skattefri inkomst. Utbildning som ordnas mot betalning, riktas till ett obegränsat antal människor och hålls fortlöpande anses som affärsverksamhet. Ifall utbildningen riktas enbart till egna medlemmar anses det oftast som skattefri verksamhet. (Skatteförvaltningen, 2007).

4.2.3 Registrerad förening

En registrerad förening kännetecknas av bokstäverna r.f. efter föreningens namn (Loimu, 2007, 22). En registrerad förening kan förvärva rättigheter och ingå avtal så att medlemmarna inte personligen ansvarar för föreningens förbindelser (Tomperi & Keskinen, 2007, 109).

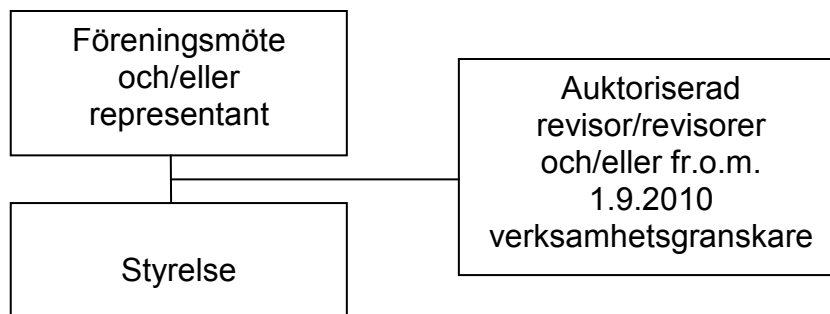
4.2.4 Oregistrerad förening

En oregistrerad förening kan inte i sitt namn förvärva rättigheter eller ingå förbindelser. Ifall förbindelser ingåtts ansvarar de personer som deltagit i besluten och förbindelserna personligen och solidariskt. (Tomperi & Keskinen, 2007, 109). Enligt föreningslagen (1989/503) ansvarar inte de övriga medlemmarna i föreningen personligen för förbindelsen (Kap 10, § 58, mom. 2).

5 Förvaltning

En förening skall ha en styrelse med minst tre medlemmar som sköter föreningens ärenden i enlighet med lag, föreningens stadgar och beslut. Styrelsen företräder föreningen. Styrelsen skall ha en ordförande som inte får vara omyndig. De andra medlemmarna i styrelsen bör ha fyllt 15 år. (Kivelä & Nordell, 1999, 268). En person som har försatts i konkurs får inte vara medlem i styrelsen (Bärlund & Nybergh & Petrell, 2000, 365). Enligt föreningslagen (1989/503) bör styrelseordföranden vara bosatt i Finland ifall inte Patent- och registerstyrelsen beviljat dispens (kap. 6, § 35, mom. 3). Om styrelsemedlemmarna,

föreningsfunktionärerna eller revisorerna i sin uppgift uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat föreningen skada är de skyldiga att ersätta den. (Bärlund & Nybergh & Petrell, 2000, 365).



Figur 1. Vanligaste organisationsmodellen för föreningar.

Källa: Suojanen & Savolainen, 2006, 109.

5.1 Styrelse

Antalet styrelsemedlemmar bestäms i stadgarna. Likaså bestäms suppleanternas antal i stadgarna. I stadgarna skall även bestämmas ifall suppleanterna är personliga suppleanter eller s.k. allmänna suppleanter. (Loimu, 2007, 132-133). Styrelsemedlemmarnas mandattid bestäms likaså i stadgarna. I mindre föreningar är tiden ofta ett eller två år. (Loimu, 2007, 135).

5.1.1 Styrelsens uppgifter

Enligt föreningslagen (1989/503) skall styrelsen upprätthålla en medlemsförteckning över medlemmarna (Kap 3, § 11). Styrelsen fattar beslut om att godkänna nya medlemmar till föreningen, om inte annat meddelas i stadgarna (Kap 3, § 12). Enligt föreningslagen skall föreningen ha en verksamhetsgranskare och suppleant ifall föreningen inte har en auktoriserad revisor (Kap 6, § 38a). Föreningsmötena skall hållas enligt de tider som bestämts i stadgarna (Kap 5, § 20). Styrelsen tillkallar föreningsmedlemmarna till möten enligt bestämmelserna i stadgarna. I kallelsen skall framkomma när och var mötet hålls. (Kap 5, § 24). Ärendena som skall behandlas på mötet bör förberedas av styrelsen (Finlands

Svenska Ungdomsförbundet rf, 1990, 7). Enligt bokföringslagen (1997/1336) skall bokslutet och verksamhetsberättelsen undertecknas av styrelsen ifall det är fråga om en förening (Kap 3, § 7). Styrelsen bör även sköta om föreningens löpande ekonomi och skötseln av föreningens egendom. Vardagliga föreningsrutiner som t.ex. korrespondens, arkivering och tillståndsansökningar sköts även av styrelsen. Styrelsen bör vidta åtgärder för att föra föreningens ärenden och verksamhet framåt. (Loimu, 2007, 146-149). Styrelsen skall uppgöra förslag till verksamhetsplan och budget samt för årsmötet framlägga verksamhetsberättelsen, bokslutet och revisorernas berättelse. Styrelsen bör sköta alla andra uppgifter som tillhör styrelsen i enlighet med stadgarna och föreningslagen men även de uppgifter som föreningsmötet gett styrelsen till uppdrag. (Finlands Svenska Ungdomsförbundet rf, 1990, 7).

5.1.2 Ordförandes uppgifter

Enligt föreningslagen (1989/503) har styrelsens ordförande rätt att teckna föreningens namn. I stadgarna kan bestämmas ifall någon annan styrelsemedlem, flera styrelsemedlemmar, eller någon annan person p.g.a. sin ställning också har rätt att teckna föreningens namn. (Kap 6, § 36). Då grundansökan, ändringsansökan eller upplösningsansökan skickas till patent- och registerstyrelsen skall ordförande underteckna dem (Kap 9, § 48, § 52, § 53). Ordförande bör fokusera på att leda styrelsens arbete, upprätthålla föreningskontakten utåt, att utveckla föreningsverksamheten och sköta om de viktigaste praktiska ärendena. Ordförande leder styrelsemötena och följer med att besluten som fattas på mötena genomförs. (Loimu, 2007, 152).

5.1.3 Sekreterarens uppgifter

Sekreteraren är en otroligt viktig funktionär. Enligt föreningslagen finns inga bestämmelser angående sekreterarens uppgifter men enligt den allmänna föreningsprincipen sköter sekreteraren om åtminstone följande uppgifter: För protokoll på styrelsemöten, fyller i blanketter som skall skickas till myndigheterna, gör ett utkast till verksamhetsberättelsen, samlar ihop materialet till verksamhetsplanen och gör ett utkast, sköter om medlemsföreteckningen ifall inte skilt bestämts att någon annan styrelsemedlem sköter om den, förbereder mötet

genom att boka plats och kopiera nödvändiga papper inför mötet, sköter om arkiveringen och den allmänna informeringen. (Loimu, 2007, 157-160).

5.1.4 Kassörens uppgifter

Kassören i en förening bör känna till tillräckligt om ekonomiförvaltning, bör vara noggrann och vara en person som hinner och vill sköta föreningens ekonomi ordentligt. Kassören sköter om föreningens löpande betalningsrörelse, bokföringen, kassan, gör ett utkast till bokslutet, följer med ekonomin och informerar styrelsen om den, hjälper styrelsen med budgetplanering och gör ett utkast för deklarationen. (Loimu, 2007, 160-161). Mera information om deklarationen fås från skatteförvaltningens hemsida (Skatteförvaltningen, 2010).

6 Bokföring

Alla föreningar är bokföringsskyldiga oberoende av om de är registrerade eller oregistrerade (Tomperi & Keskinen, 2007, 109). Ideella föreningar bör följa bokföringslagen (1997/1336) och bokföringsförordningens anvisningar (1997/1339) vid bokföring.

6.1 Allmänna bestämmelser om bokföringen

Enligt bokföringslagen (1997/1336) skall den bokföringsskyldiga iaktta god bokföringssed (Kap 1, § 3). Den bokföringsskyldiga skall ha dubbel bokföring, om inte något annat nämns i bokföringslagen (Kap 1, § 2). I bokföringen skall utgifter, inkomster, finansiella transaktioner och därtill hörande rättelse- och överföringsposter noteras som affärshändelser (Kap 2, § 1).

Enligt bokföringslagen (1997/1336) får räkenskapsperioden vara kortare eller längre, dock högst 18 månader, när verksamheten inleds eller upphör eller då tidpunkten för bokslutet ändras. Annars är räkenskapsperioden 12 månader. (Kap 1, § 4). För varje räkenskapsperiod skall det finnas en tillräckligt klar och tydlig förteckning över bokföringskontona, vilken fungerar som en kontoplan (Kap 2, §

2). Bokföringsböckerna och kontoplanen med anteckningar om tillämpningsperioden skall bevaras minst 10 år efter räkenskapsperiodens utgång. Räkenskapsperiodens verifikationer, affärshändelsernas korrespondens, avstämningarna vid maskinell bokföring och annat bokföringsmaterial än bokföringsböckerna och kontoplanen bör bevaras i minst 6 år efter utgången av det år under vilken räkenskapsperioden gått till ända. (Kap 2, § 10).

6.2 Inkomster och utgifter

Enligt bokföringslagen (1997/1336) skall affärshändelserna bokföras kronologiskt och systematiskt. Kontantbetalning bör för varje dag noteras genast kronologiskt i bokföringen. Andra noteringar i bokföringen får noteras månadsvis eller för en motsvarande period inom fyra månader från utgången av kalendermånad eller period (Kap 2, § 4). Alla affärshändelser bör bokföras så att det utan svårigheter kan följas från verifikation till grundbokföringen och huvudbokföringen men även från huvudbokföringen till resultaträkningen och balansräkningen (Kap 2, § 6). Verifikationerna eller noteringarna gjorda utifrån bokföringen bör alltid finnas i vanlig läsbar skriftlig form (Kap 2, § 7). Verifikationerna får upprättas och noteringarna får göras i maskinläsbar form i bokföringen förutsatt att den bokföringsskyldiga vid behov kan få fram vanlig läsbar skriftlig form (Kap 2, § 8).

7 Bokslut

Enligt bokföringslagen (1997/1336) skall bokslutet bestå av balansräkning och resultaträkning med noter och eventuella specifikationer. För varje post i resultat- och balansräkningen skall motsvarande uppgifter uppges för föregående räkenskapsperiod, d.v.s. jämförelsetal (Kap 3, § 1). Bokslutet skall ge rätt och tillräcklig bild av verksamhetens resultat och ekonomi (Kap 3, § 2). Bokslutets uppgift är att beskriva varifrån föreningen har fått pengar och vart pengarna gått. (Loimu, 2007, 77).

7.1 Resultaträkning

I bokföringsförordningen (1997/1339) finns en modell enligt vilken ideella föreningar skall upprätta resultaträkningen. Eftersom föreningarnas storlek och syfte med verksamhet varierar skall modellen användas som riktgivande grund och kompletteras enligt behov. (Tomperi & Keskinen, 2007, 110). En idrottsförening, förening som är ämnad för stödverksamhet för handikappade eller fackförening har alla väldigt olika verksamhet, därför har de mycket olika intäkter och utgifter i en resultaträkning (Tomperi, 2007, 124). Räkenskapsperiodens intäkter och utgifter skall tydligt komma fram ur resultaträkningen enligt god bokföringssed. Ur resultaträkningen kan man läsa i vilken ordning medlen i föreningen har använts. (Tomperi & Keskinen, 2007, 110). Enligt bokföringsförordningen (1997/1339) bör följande modell användas för ideella föreningar (Kap 1, § 3).

Resultaträkning 1.1.xx - 31.12.xx

Ordinarie verksamhet

Intäkter			-----
Kostnader			
	Personalkostnader	-----	
	Avskrivningar	-----	
	Övriga kostnader	-----	- -----
Överskott/underskott			-----
Tillförda medel			
Intäkter		-----	
Kostnader		- -----	+/- -----
Överskott/underskott			-----
Investerings- och finansieringsverksamhet			
Intäkter		-----	
Kostnader		- -----	+/- -----
Överskott/underskott			-----
Extraordinära poster			
Extraordinära intäkter		-----	
Extraordinära kostnader		- -----	+/- -----
Allmänna understöd			+ -----
Räkenskapsperiodens resultat			-----
Bokslutsdispositioner			
	Förändring av avskrivningsdifferens	-----	
	Förändring av reserver	-----	+/- -----
Räkenskapsperiodens överskott (underskott)			-----
			=====

Figur 2. Modell för föreningar för uträttandet av resultaträkning.

Källa: Bokföringsförordning (1997/1339) och Tomperi & Keskinen, 2007, 111.

7.2 Balansräkning

Balansräkningen skall visa föreningens egendom och skulder. Majoriteten av alla föreningar kan använda modellen förkortad balansräkning. (Loimu, 2007, 81). Enligt bokföringsförordningen (1997/1339) kan följande modell användas ifall högst en av de givna gränserna som anges i kap 3., § 9, mom. 2 i bokföringslagen har överskridits både under räkenskapsperioden som gått ut och under föregående period. Enligt bokföringslagen (1997/1336) är gränserna; att omsättningen eller motsvarande avkastning är 7 300 000 euro, balansomslutningen är 3 650 000 euro eller det genomsnittliga antalet anställda är 50 personer (Kap 3, § 9). Denna modell används då i stället för den som bestäms i bokföringsförordningen i § 6, mom. 1. I en förkortad balansräkning skall skilt tas upp kundfordringar, leverantörsskulder och erhållna förskott. (Kap 1, § 7).

Balansräkning 1.1.xx - 31.12.xx

Aktiva

A Bestående aktiva

1. Immateriella tillgångar
2. Materiella tillgångar
3. Placeringar

B Rörliga aktiva

1. Omsättningstillgångar
2. Fordringar; uppgifterna om kortfristiga och långfristiga separat
3. Finansiella värdepapper
4. Kassa och bank

Passiva

A Eget kapital

1. Aktie-, andels- eller annat motsvarande kapital
2. Överkursfond
3. Uppskrivningsfond
4. Fond för verkligt värde
5. Övriga fonder
6. Balanserad vinst (förlust) från tidigare räkenskapsperioder
7. Räkenskapsperiodens vinst (förlust)

B Ackumulerande bokslutsdispositioner

C Avsättningar

D Främmande kapital; uppgifterna om kortfristiga och långfristiga separat

Figur 3. Modell för majoriteten av föreningar för uträttandet av balansräkning.

Källa: Bokföringsförordning (1997/1339) och Loimu, 2007, 81-82.

8 Revision

I en förening skall revisionen utföras av en auktoriserad revisor eller av en verksamhetsgranskare. Antalet revisorer eller verksamhetsgranskare skall nämnas i stadgarna likasom mandattiden. Även när och hur de väljs bör framkomma i stadgarna. (Föreningsresursen, u.å).

8.1 *Allmänt om revision*

Enligt revisionslagen (2007/459) tillämpas revision på bokföringsskyldiga föreningar som avses i bokföringslagens 1 kapitel, 1 §. (Kap 1, § 1). Enligt bokföringslagen (1997/1336) är föreningar, bostadsrättsföreningar och andra liknande sammanslutningar bokföringsskyldiga (Kap 1, § 1). Enligt revisionslagen omfattar revisionen en granskning av föreningens bokföring, bokslut och verksamhetsberättelse men också förvaltningen under räkenskapsperioden (Kap 3, § 11). Revisionen kan anses som en process som delas in i planering, förverkligande och slutförande (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 219). Då revisionen är slutförd skall revisorn göra en anteckning om det på bokslutet och hänvisa till revisionsberättelsen (Kap 3, § 14).

8.2 *Allmänt om revisor eller verksamhetsgranskare*

En revisor skall ha kunskap om redovisning, ekonomiska och juridiska frågor men även kännedom och erfarenhet av revision. Hur höga kraven är beror på vilken typ och vilken omfattning av verksamhet som finns i föreningen. (Kivelä & Nordell, 1999, 59). En bra revisor ger också råd i planeringen och skötseln av ekonomin (Loimu, 2007, 162).

Enligt revisionslagen (2007/459) har en revisor *rätt* att närvara vid föreningens möte ifall det behandlas frågor som anknyter sig till revisorns uppgift. Däremot *skall* en revisor närvara på ett möte ifall frågorna behandlar sådana ärenden som gör det nödvändigt för revisorn att närvara. (Kap 3, § 19).

8.3 Verksamhetsgranskare eller revisor

Enligt föreningslagen (1989/503) bör en förening ha en verksamhetsgranskare om den inte har en enligt revisionslagen auktoriserad revisor som revisor i föreningen. Om det väljs enbart en verksamhetsgranskare, bör dessutom en suppleant väljas. Verksamhetsgranskaren skall vara en fysisk person som har tillräcklig ekonomisk och juridisk sakkunskap som behövs för uppgiften med hänsyn till föreningens verksamhet. (Kap 6, § 38a). En verksamhetsgranskare eller en revisor är på föreningsmötet vald förtroendeperson (Loimu, 2007, 162). Enligt föreningslagen är styrelsemedlemmarna, föreningens funktionärer och verksamhetsgranskare skyldiga att gottgöra den skada som de i sin uppgift orsakat föreningen uppsåtligen eller vårdslöst (Kap 6, § 39).

8.4 Kraven på revisionsarbetet och på revisorn

Enligt revisionslagen (2007/459) skall en revisor uträtta sina uppgifter med yrkeskunnighet, oberoende, objektivitet och med noggrannhet (Kap 4, § 20). En revisor skall iaktta god revisionssed vid genomförande av sitt uppdrag och följa de yrkesetiska principerna (Kap 4, § 22). God revisionssed omfattar de yrkesetiska principerna och olika arbetsmetoder för att kunna genomföra uppgiften (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 148). Förutom revisionslagens definition på yrkesetiska principer finns det i Finland en norm under CGR-föreningens (Centralhandelskammarens godkänd revisor) etiska principer vilka avviker en del från revisionslagen. CGR-föreningens yrkesetiska principer baserar sig på IFAC (International Federation of Accountants) kommitténs publicerade etiska regler. Enligt dem bör följande principer följas: ärlighet, objektivitet, yrkeskunnighet och noggrannhet, tystnadsplikt och yrkesmässigt beteende. (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 149).

I revision är den viktigaste gruppen ur IFAC standarderna ISA (International Standards on Auditing) standarderna, vilka tillämpas på lagstadgad revision. ISA standarderna kompletteras av IAPS (International Auditing Practice Statement) reglerna vilka skall ge revisorerna regler de kan tillämpa i praktiken då de

använder sig av standarderna men också för att befrämja god revisionssed. (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 82-83).

Enligt revisionslagen (2007/459) är en revisor tvungen att upprätthålla och utveckla sin yrkeskunnighet (Kap 4, § 21). En del av revisorns yrkeskunnighet är att sträva efter att använda metoder med vilka man kan minimera felens uppkomst och även få fram felen på bästa möjliga sätt (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 246). En revisor är skyldig att utföra sin uppgift enligt lag och felfritt. En invecklad mänsklig prestation kan aldrig vara helt perfekt eller felfri. Därför bör man bedöma revisorns arbete på basen av det väsentliga. (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 469).

Enligt revisionslagen (2007/459) skall en revisor vara oberoende vid genomförandet av sina uppgifter och skall organisera sin verksamhet på så vis att det tryggar oberoendet (Kap 4, § 24). I revision betyder objektivitet att man håller sig strikt till fakta det vill säga till iakttagelser vid granskningen av dokumentationen (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 243).

Tystnadsplikten börjar då revisorn blir utnämnd eller vald till någon uppgift. Redan då offerter behandlas av olika revisorer börjar tystnadsplikten för revisorerna. (Horsmanheimo & Steiner, 2008, 316). Enligt revisionslagen gäller inte tystnadsplikten då revisorn skall ge ett utlåtande eller informera om ett sakförhållande med stöd av lag, personen vars intressen revisorn sköter ger sitt samtycke till att tystnadsplikten får röjas, en myndighet, domstol eller annan myndighet har rätt att få veta om sakförhållandet eller när sakförhållandet kommit till offentligheten (Kap 4, § 26).

8.5 Revisionsberättelse

Enligt revisionslagen (2007/459) skall en revisor ge en daterad och undertecknad revisionsberättelse för varje räkenskapsperiod. Det bokslut som granskats skall specificeras och vilket bokslutsregelverk som har följts skall meddelas i revisionsberättelsen. En revisionsberättelse skall ha som innehåll ett utlåtande om ifall bokslutet och verksamhetsberättelsen ger riktiga och tillräckliga uppgifter om

resultatet och om föreningens ekonomiska ställning och ifall uppgifterna i räkenskapsperiodens verksamhetsberättelse och bokslut är konfliktfria. Utlåtandet kan lämnas utan reservation, med reservation eller med avvikande mening. Ifall en revisor inte har kunnat uttala sig skall revisorn meddela det i revisionsberättelsen. Vid behov bör nödvändiga tilläggsuppgifter meddelas i revisionsberättelsen. Om ordförande eller vice ordförande eller någon annan ansvarig person i föreningen har gjort sig skyldig till en gärning eller försummelse som kan medföra skadeståndsskyldighet mot föreningen eller brutit mot lag eller mot föreningens stadgar skall revisorn påpeka om det i revisionsberättelsen. Revisionsberättelsen skall lämnas till styrelsen två veckor före mötet där bokslutet skall framföras innan fastställelse. (Kap 3, § 15).

Enligt revisionslagen (2007/459) kan revisorn för styrelsen påtala om omständigheter som inte framgår av revisionsberättelsen. Omständigheterna noteras i ett protokoll. Mottagaren skall genast ta upp protokollet till behandling och förvara det på ett tillförlitligt sätt. (Kap 3, § 16).

8.6 Verksamhetsgranskningsberättelse

Fr.o.m. 01.09.2010 bör en förening ha en verksamhetsgranskare ifall den inte har en auktoriserad revisor. Verksamhetsgranskaren bör granska förvaltningen och ekonomin i den grad verksamheten kräver och ge en skriftlig verksamhetsgranskningsberättelse till det föreningsmöte där besluten om bokslutet bestäms. Ifall det i granskningen kommer fram att föreningen tagit skada av någonting eller att det brutits mot föreningslagen eller stadgarna bör det omnämnas i berättelsen. (Föreningsresursen, u.å).

Nedan ett exempel på en modell av verksamhetsgranskningsberättelse.

Verksamhetsgranskningsberättelse

Undertecknade har granskat *Föreningens namn r.f.* bokföring, bokslut och förvaltning för verksamhetsperioden 1.1.20XX – 31.12.20XX. Efter genomförd granskning avger vi följande utlåtande.

Granskningen har utförts i enlighet med föreningslagen. Bokföringen, de tillämpade redovisningsprinciperna och innehållet i bokslutet samt bokslutspresentationerna har granskats i sådan omfattning som föreningens verksamhet förutsätter.

Bokslutet har upprättats i enlighet med bokföringslagen och övriga stadganden och föreskrifter beträffande hur bokslut skall uppgöras. Bokslutet ger på det sätt som avses i bokföringslagen riktiga och tillräckliga uppgifter om resultatet av föreningens verksamhet och dess ekonomiska ställning.

Bokslutet kan fastställas och de redovisningsskyldiga kan beviljas ansvarsfrihet för den av oss granskade perioden.

Ort, ____/____ 20XX

Namn 1

Namn 2

Verksamhetsgranskare

Verksamhetsgranskare

Figur 4. Modell för verksamhetsgranskningsberättelse

Källa: Föreningsresursen, u.å.

9 Föreningsarkiv

Som redan tidigare nämnts finns det i bokföringslagen bestämmelse om hur länge bokföringsböckerna, kontoplanen och allt annat bokföringsmaterial skall sparas. Idén med arkiveringen är att det finns dokumenterat information som föreningen skapat för nuvarande medlemmar och för framtida medlemmar men också så att

materialet finns till förfogande för personerna som ansvarar för förvaltningen. Därför vore det bra om styrelsen kunde göra ett arkiveringsdirektiv där följande punkter kunde beaktas. (Loimu, 2007, 104-105).

9.1 Arkiveringsdirektiv

I ett arkiveringsdirektiv kunde till exempel följande punkter beaktas.

- hur föreningens arkiveringsmodell skall se ut t.ex. som en innehållsföreteckning där de olika dokumenten är kategoriserade och numrerade
- hur länge olika dokument bör bevaras
- beslut om materialet på mapparna och lådorna som dokumenten förvaras i. Det kan vara fråga om material som tål slitage, damm och inte släpper igenom ljus
- arkiveringsplatsen, t.ex. ett skåp med lås
- instruktioner om vilka papper som kan kastas i papperskorgen och vilka som bör sättas i en dokumentförstörare (Loimu, 2007, 105).

9.2 Föreningsarkiv i Hangö och Raseborg, Karis

En liten förening som fungerat en kort tid har inte så mycket arkiveringsmaterial men en förening som fungerat länge och har varit aktiv kan ha mycket material men även väldigt gammalt material sparat. Ett bra sätt att göra sig av med onödigt arkiveringsmaterial är att ge det t.ex. till ett föreningsarkiv. (Loimu, 2007, 107). I Hangö har Sparbanksstiftelsen ett lokalarkiv dit föreningarna kan donera sina gamla dokument för arkivering. I Raseborg, Karis finns även ett lokalarkiv, Arresten (Hangötidningen, 2010).

10 Metoder

På Hangö stads hemsida hittade jag föreningar som är verksamma inom olika verksamhetsområden i Hangö. På hemsidan var föreningarna under olika kategorier vilket betydde att under kategorin kultur fanns kultur-, veteran- och pensionärsföreningar och allmänna föreningar. (Hangö, Föreningar i Hangö). Under kategorin idrott och fiske fanns idrottsföreningar (Hangö, Idrottsföreningar). Under den sista kategorin ungdom fanns ungdomsföreningar (Hangö, Ungdomsföreningar).

Eftersom kategorin kultur innehöll mest föreningar valde jag ut 9 föreningar från denna kategori, 1 förening från idrottskategorin och 2 föreningar från ungdomskategorin. En förening blev vald till undersökningen genom att ordförande för en förening samtidigt var kassör i en annan förening. Denna förening går även under kategorin kultur.

Under arbetets gång, när jag samlade in data kunde jag konstatera att de hemsidor där jag hämtade information om föreningarna inte var särskilt bra uppdaterade. Därför var jag tvungen att komplettera med uppdaterad information på Internet. Alla föreningar hade dock inte hemsidor och då var jag tvungen att ringa till det nummer jag redan hittat på Hangö stads hemsida.

10.1 Undersökningsfrågorna

Efter att ha insamlat data sammanställde jag frågorna till undersökningen. Frågorna finns som bilaga 1 i arbetet. Av totalt tjugofyra frågor berör de 3 första frågorna uppgifter om föreningen. Följande aderton frågor berör bokföringen, bokslutet och revisionen. De 2 följande frågorna berör den nya lagförändringen angående revision i en förening. De 3 sista frågorna berör behovet av en handbok på svenska för ideella föreningar.

10.2 Personlig intervju

För att diskutera undersökningen och få godkännande för den ringde jag upp föreningarnas ordförande och i ett fall träffade jag sekreteraren. Eftersom arbetet skall kunna fungera som en handbok för styrelsemedlemmar och speciellt för kassörer, gjorde jag därefter en telefon- eller personlig intervju med kassörerna. Kontaktuppgifterna fick jag av ordförande och i ett fall av sekreteraren. Frågorna och svarsalternativen var på förhand formulerade. Intervjun gjordes genom strukturerad intervju (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2006, 197). Data till undersökningen har samlats in med hjälp av kvantitativ metod med kvalitativt inslag.

11 Resultat

Alla föreningar som deltog i undersökningen var från Hangö. 8 föreningar var registrerade föreningar och 1 förening var oregistrerad. Jag ringde till tretton föreningar av vilka 9 föreningar deltog i den personliga intervjun, i 7 fall gjordes intervjun per telefon och i 2 fall genom personlig intervju. Bortfallet är 4 föreningar.

11.1 Föreningarna som deltog i undersökningen

I tabellen nedan visas föreningarnas namn och datum för när intervjun gjordes med respektive kassör. Föreningarna är i alfabetisk ordning. Totalt deltog 9 föreningar i undersökningen.

Tabell 1: Föreningens namn och datum för när intervjun gjordes

Förening	Datum
Cadenza	11.11.2010
Centralskolans Hem och Skola r.f.	11.11.2010
Folkhälsan i Hangö r.f.	10.11.2010
Hangon oppaat – Hangö guider r.y.	10.11.2010
Hangö Damkör r.f.	10.11.2010
Hangö Kennelklubb r.f.	10.11.2010
Hangö scoutkår r.f.	10.11.2010
Hejdi r.f.	11.11.2010
Hembygdsforskningens vänner i Hangö r.f.	9.11.2010

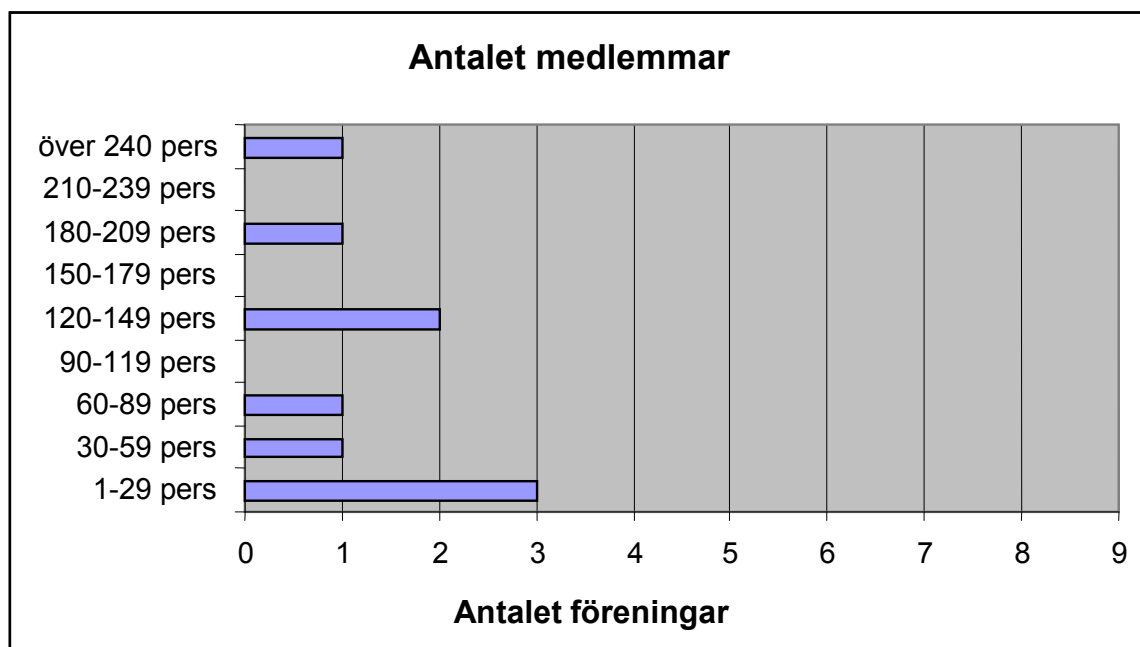
I följande kapitel redovisas resultaten från undersökningen. För en del resultat och figurer har jag kort motiverat valet av frågan och gjort en tolkning av svaren i undersökningen.

11.2 Resultatredovisning av undersökningen

De 3 första frågorna berörde uppgifter om föreningen. Som redan tidigare nämnt var 8 föreningar registrerade och 1 förening oregistrerad. Frågan och svaren redogör enbart grundläggande information om föreningens rättskapacitet.

Styrelsens storlek varierade inte så mycket i föreningarna. Resultatet var att i 6 föreningar finns 1-5 personer i styrelsen och i 3 föreningar finns 6-10 personer i styrelsen.

Medlemsantalet varierade däremot i de olika föreningarna och resultatet är nedan sammanställt i en figur.



Figur 5: Antalet medlemmar i föreningen

I 3 föreningar är antalet medlemmar 1-29 personer, i 1 förening är antalet 30-59 personer, i 1 förening är antalet 60-89 personer, i 2 föreningar är antalet 120-149

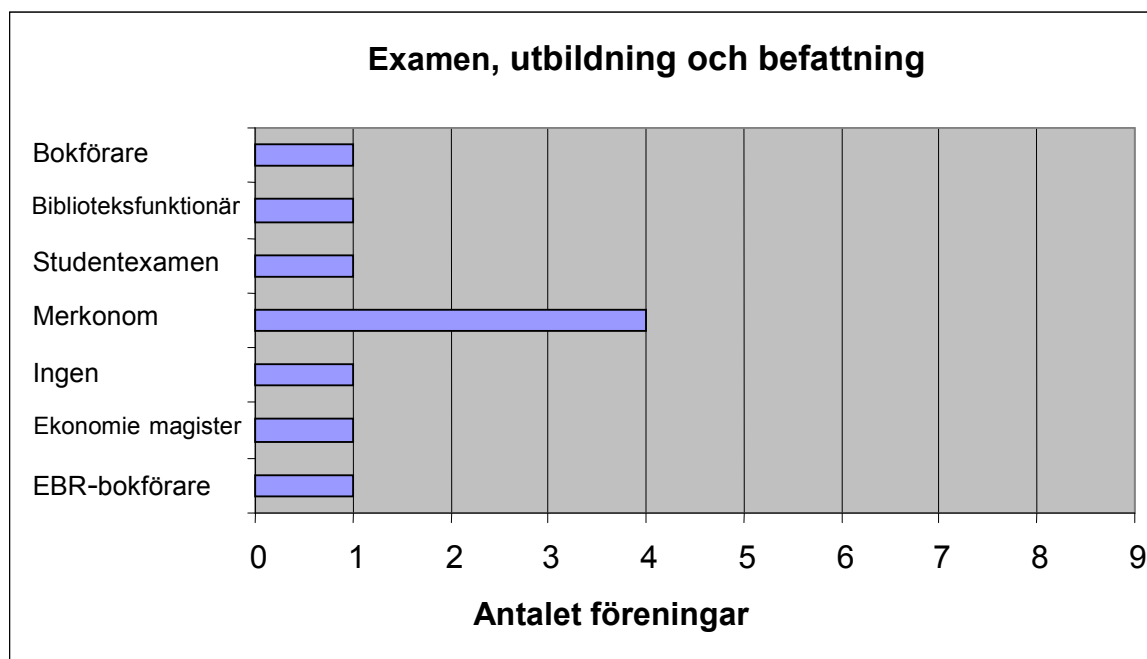
personer, i 1 förening är antalet 180-209 personer och i 1 förening är antalet över 240 personer.

Eftersom examensarbetet behandlar bokföring, bokslut och revision ansåg jag att föreningarnas kassörer skulle vara de lämpligaste personerna att intervjuas. Jag antog att det är ganska vanligt att kassören sköter både bokföringen och bokslutet i föreningen och därför hade jag totalt 14 frågor angående detta i undersökningen. I hela 7 av de 9 föreningar som undersöktes sköter kassören som är styrelsemedlem i föreningen bokföringen och bokslutet, i en förening sköter kassören som är styrelsemedlem bokföringen och en annan styrelsemedlem bokslutet och i en förening sköter en utomstående person som inte är styrelsemedlem bokföringen och bokslutet.

Jag var intresserad av att få veta ifall den person som sköter bokföringen har någon examen inom ekonomi eller juridik, eftersom jag ville få reda på ifall personen har en tillräcklig kompetens för uppdraget. Som svar i undersökningen fick jag att 7 personer har en examen eller utbildning inom ekonomi eller juridik och 3 personer svarade att de saknar examen eller utbildning inom ekonomi eller juridik. Här vill jag poängtera att i en förening sköter en utomstående person bokföringen och bokslutet, och kassören har tagit ställning till bokförarens examen. I en förening där kassören sköter bokföringen och en annan styrelsemedlem sköter bokslutet har kassören i denna fråga tagit ställning till bådas examen. Därför är det totala antalet 10 personer i denna fråga.

På min följdfråga om vilken examen personen har, fick jag som svar att 6 personer har en examen inom ekonomi eller juridik, 1 person har en annan examen, 2 personer har uppgett befattningsutövning och 1 person varken befattningsutövning eller examen. Eftersom jag inte fick svar på enbart examen och utbildning, har jag i figur 6 sammanställt svaren enligt resultatet.

Nedan en figur på resultatet av examen, utbildning och befattning.



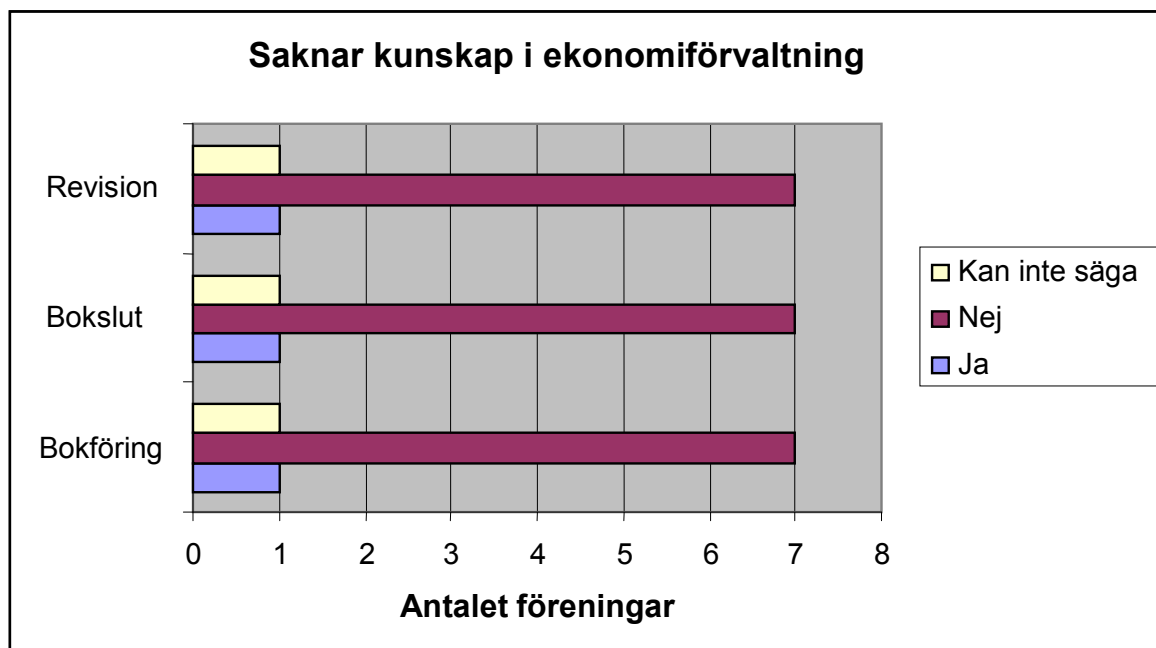
Figur 6: Examen, utbildning och befattning inom ekonomi eller juridik

Eftersom resultatet visar att 6 personer har en examen inom ekonomi eller juridik kan jag inte på basen av resultatet få reda på vad 1 person av de 4 resterande personerna har för utbildning eller examen inom ekonomi eller juridik. Vilken inriktningslinje merkonomerna och ekonomen haft, kom inte fram i undersökningen.

Vid tolkning av denna fråga och speciellt resultatet bör man minnas att i en av föreningarna sköts bokföringen av en utomstående person och den person som blev intervjuad var kassören i föreningen.

För att få djupare insikt i bokförarens kompetens frågade jag ifall den intervjuade upplever att bokföraren saknar kunskap i ekonomiförvaltning som i t.ex. bokföring, bokslut och revision. Nedan en figur som visar de sammanställda svaren.

En figur på de sammanställda svaren.

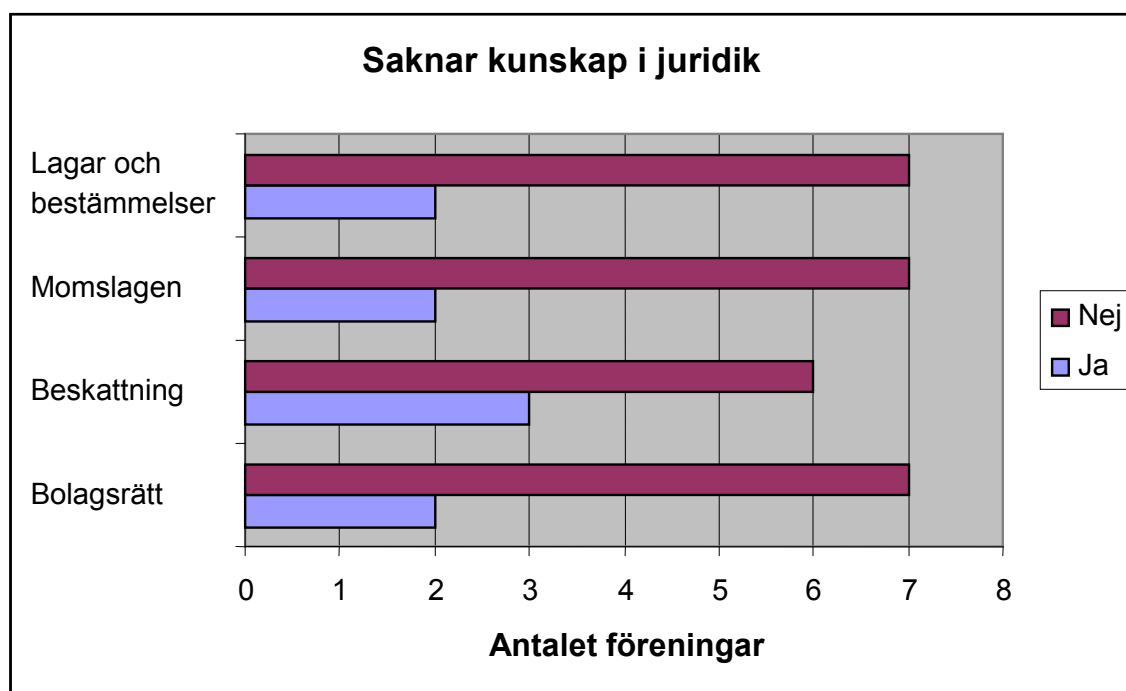


Figur 7: Saknar bokföraren kunskap i ekonomiförvaltning

Resultatet var att 7 personer svarade "nej" på alla tre alternativ, 1 person svarade "ja" på alla alternativ och 1 person svarade "kan inte säga" på alla alternativ. På basen av detta resultat tolkar jag att bokföraren anses kompetent för sitt uppdrag. Här kan igen poängteras att en av föreningarna har valt att ha en utomstående person som bokföraren eftersom kassören saknar tillräcklig kunskap. Kassören har tagit ställning till bokförarens kunskaper. I den förening där kassören enbart sköter bokföringen har kassören tagit ställning till enbart sig själv som bokförare.

Bokförarens kunskaper i juridik belystes genom frågan ifall personen upplever att bokföraren saknar kunskap i juridik som i t.ex. bolagsrätt, beskattning, momslagen och andra lagar och bestämmelser. Andra lagar och bestämmelser bestod av alternativen föreningslagen, bokföringslagen, bokföringsförordningen och revisionslagen. Jag har sammanställt svaren från undersökningen i figur 8.

Nedan en figur på de sammanställda svaren.

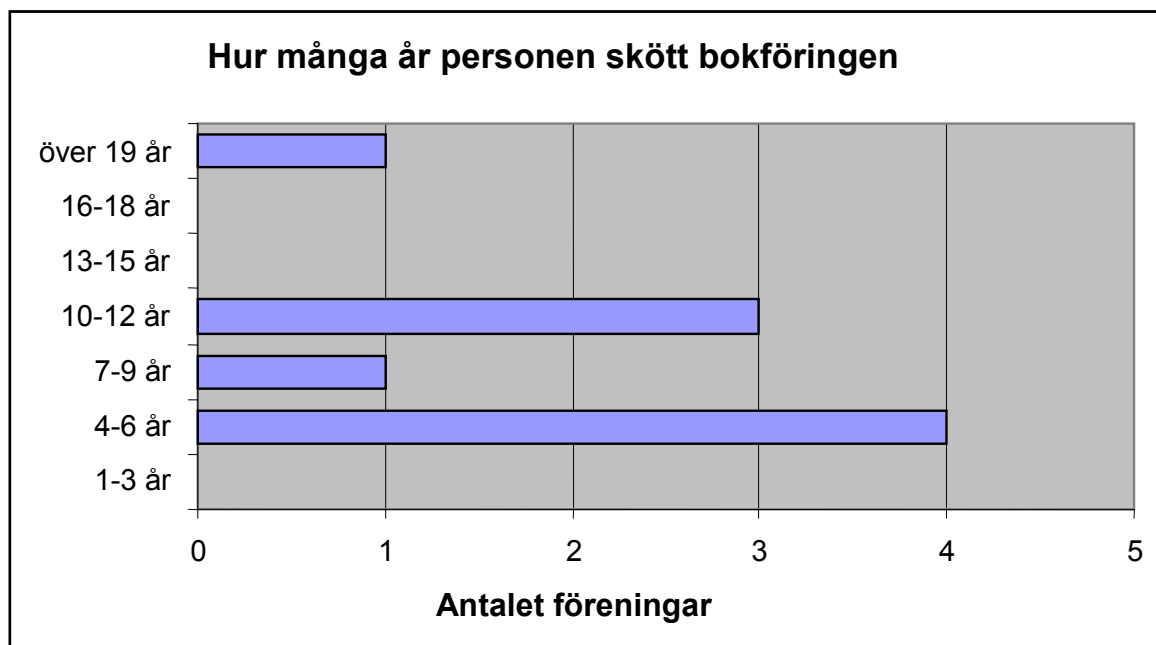


Figur 8: Saknar bokföraren kunskap i juridik

Resultatet var att 7 personer upplever att bokföraren har tillräcklig kunskap i bolagsrätt, momslagen och andra lagar och bestämmelser och 6 personer upplever att bokföraren kan tillräckligt om beskattning. Däremot upplever 2 personer att bokföraren saknar kunskap i bolagsrätt, momslagen och andra lagar och bestämmelser. Även 3 personer upplever att bokföraren saknar kunskap i beskattning. En förening har valt att ha en utomstående person som bokförare. I resultatet har kassören tagit ställning till bokförarens kunskaper. I den förening där kassören enbart sköter bokföringen har kassören tagit ställning till enbart sig själv som bokförare.

Det är intressant att totalt 7 av 9 personer upplever att bokföraren har tillräckliga kunskaper i bolagsrätt, momslagen och andra lagar och bestämmelser och 6 av 9 personer upplever att bokföraren har tillräcklig kunskap i beskattning. Här vill jag poängtera att svaren gäller ur bokföringssyfte i en ideell förening. Jag kommer att återkomma till resultatet i denna fråga eftersom nya bestämmelser kommer från myndigheter och lagförändringar sker som t.ex. angår revision i en förening.

Jag var även intresserad av att få veta hur många år personen i fråga skött bokföringen i föreningen. Svaren varierade och resultatet har jag sammanställt i en figur. Nedan ses resultaten.



Figur 9: Hur många år har personen skött bokföringen

Resultatet var att i 4 föreningar har samma person skött bokföringen i 4-6 år, i en förening har personen skött bokföringen mellan 7 och 9 år, i 3 föreningar har personen skött bokföringen mellan 10 och 12 år och i en förening har personen skött bokföringen över 19 år. Här vill jag poängtera att i en förening har kassören tagit ställning till åren som den utomstående personen skött uppdraget och i en annan förening där kassören sköter bokföringen till sina egna år.

Eftersom jag antog att kassören ofta sköter både bokföringen och bokslutet frågade jag ifall samma person sköter båda delarna. Alternativen för vem som sköter bokslutet var "kassören", "annan styrelsemedlem" eller "utomstående person". Resultatet var att i 7 föreningar sköter kassören d.v.s. samma person även bokslutet, i en förening sköter en annan styrelsemedlem bokslutet och i en förening sköter en utomstående person både bokslutet och bokföringen.

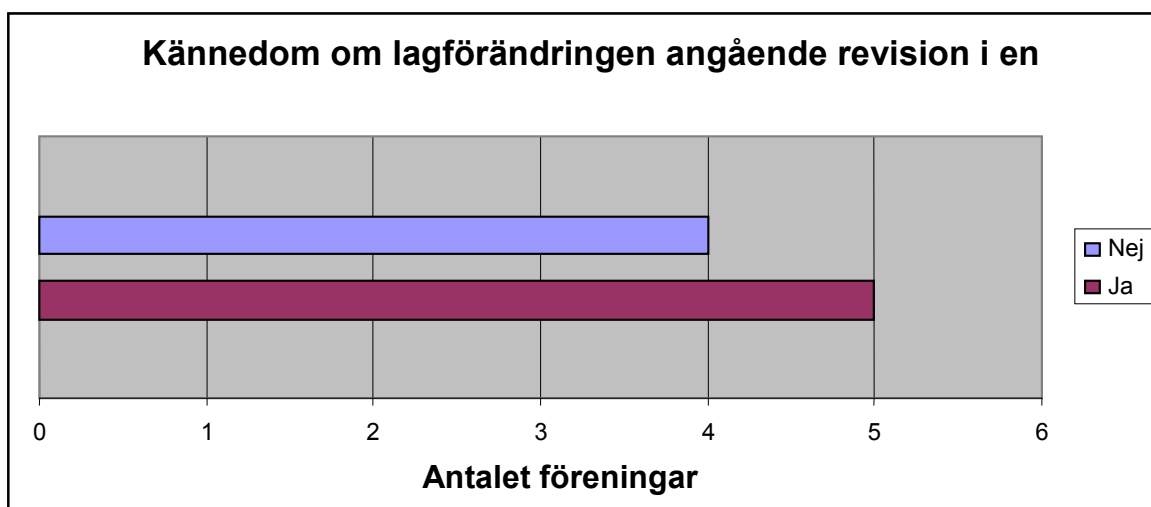
Enbart i en av föreningarna sköts då bokföringen av kassören och bokslutet av en annan styrelsemedlem. Jag ställde samma frågor angående bokförarens

kunskaper i ekonomiförvaltning och juridik. Personen i fråga som sköter bokslutet har merkonomexamen, och kassören upplever att den inte saknar kunskap i ekonomiförvaltning eller i juridik. Personen har skött föreningens bokslut i 4-6 år.

Det är bra att känna till vad revision går ut på speciellt då man sköter bokföringen och bokslutet i en förening. Därför hade jag också en fråga gällande vem som sköter revisionen. Lagförändringen gällande föreningarnas revision, gjorde mig intresserad av att få veta ifall kassörerna i föreningarna kände till förändringen och därmed kunde ta ställning till titeln på den person som utför revisionen. Beträffande termen revisor eller verksamhetsgranskare är det ju föreningsmötet som fattar beslutet, på basen av personen, inte kassören.

Revisionen sköts i de registrerade föreningarna i undersökningen av utomstående person eller personer och i den oregistrerade föreningen finns ingen revision. Resultatet angående GRM- eller CGR-revisor var att i 4 av föreningarna finns inte en auktoriserad revisor, i 3 föreningar kan inte kassören säga ifall revisorn är auktoriserad och i en förening finns 1 auktoriserad revisor och 1 person som sköter revisionen, men kassören kunde inte säga ifall personen är auktoriserad.

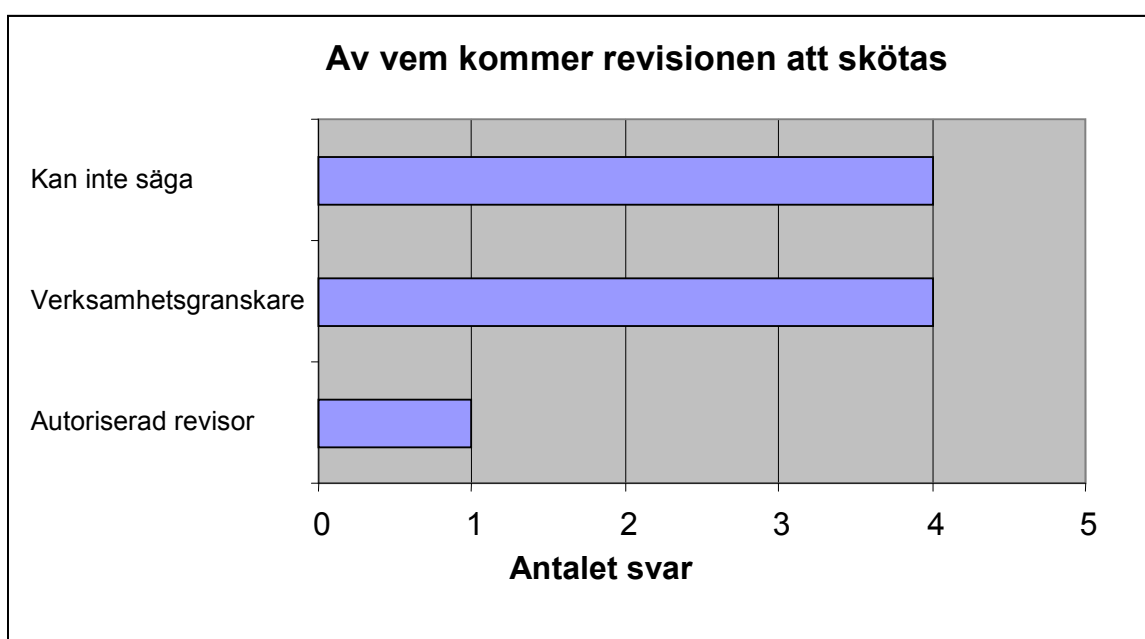
I undersökningen hade jag två frågor beträffande lagförändringen angående revision i en förening. Eftersom lagförändringen trätt i kraft i höst var jag intresserad av att få veta hur många kassörer som var medvetna om förändringen. Nedan en figur där resultaten av svaren är sammanställda.



Figur 10: Kännedom om lagförändringen angående revision i en förening

Resultatet var att 5 personer hade kännedom om lagförändringen och 4 personer inte hade kännedom om den. Av de 5 personerna som hade kännedom om lagförändringen medgav 2 personer vid intervjun att de saknade kunskap om vad lagförändringen innebär. Resultatet visar att ungefär hälften av personerna hade kännedom om den nya lagförändringen.

På frågan ifall kassören visste om revisionen kommer att skötas av en auktoriserad revisor eller av en verksamhetsgranskare fick jag följande resultat.

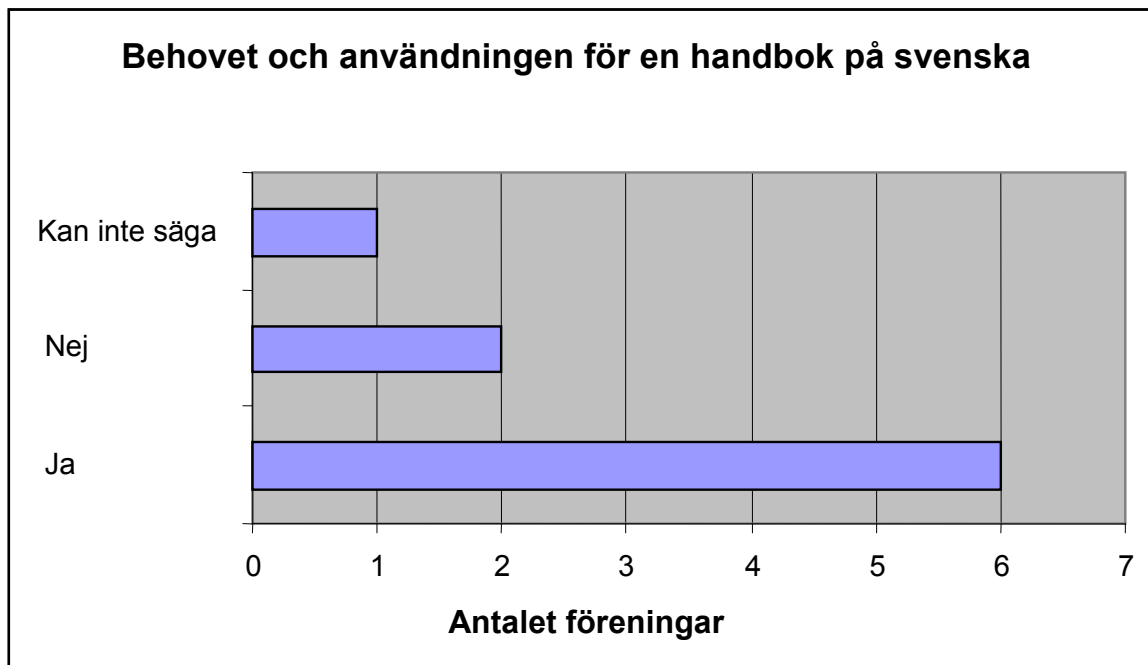


Figur 11: Av vem kommer revisionen att skötas

Resultatet var att kassören i 4 av föreningarna inte kunde säga vem som kommer att sköta revisionen, i 3 föreningar kommer det att finnas en verksamhetsgranskare och i 1 förening 1 verksamhetsgranskare och 1 auktoriserad revisor. Att resultatet fördelar sig jämnt mellan "kan inte säga" och ett svar angående revisorn bekräftar åtminstone delvis att kassören inte hade kännedom om lagförändringen. Ifall personen haft kännedom skulle jag anta att frågan skulle ha gett ett annat svar. Här vill jag igen poängtera att det är föreningsmötet som väljer revisorn eller verksamhetsgranskaren, inte kassören.

De 3 sista frågorna berörde behovet av en handbok på svenska. Jag har sammanställt svaren i figur 12 och 13. Första och tredje frågan gällde ifall kassören anser att det finns ett behov av en handbok på svenska där

bestämmelserna och principerna i korthet tas upp för hur bokföring, bokslut och revision skall skötas i en förening och ifall kassören skulle ha användning för handboken.

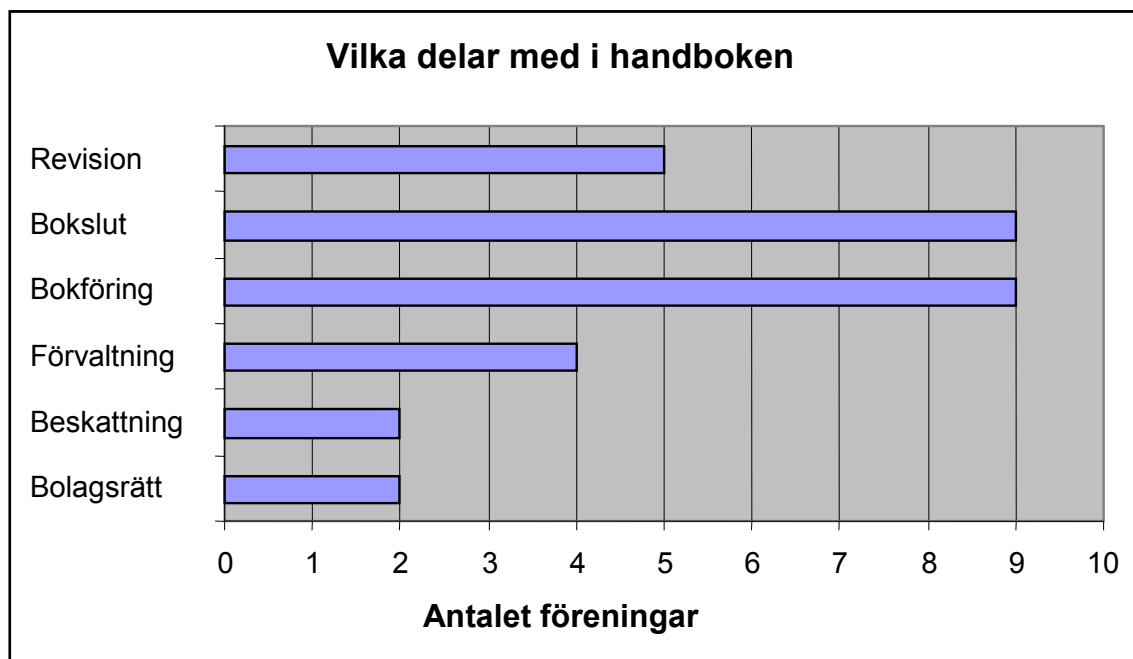


Figur 12: Behovet och användningen för en handbok på svenska

Resultatet var exakt samma för båda frågorna. Det var 6 kassörer som ansåg att behovet finns och de skulle ha användning för handboken, 2 kassörer anser att det inte finns ett behov och de skulle inte ha användning för den och 1 kassör kunde inte säga. Frågan gällde behovet av en handbok för styrelsemedlemmar eller för kassörer.

Den andra frågan gällde vilka delar kassören skulle vilja att skulle ingå i handboken. För att konkretisera delarna i handboken, var svarsalternativen färdigt på förhand bestämda. Alternativen var bolagsrätt, beskattning, förvaltning, bokföring, bokslut och revision.

Nedan en figur på de sammanställda svaren.



Figur 13: Vilka delar skulle kassören vilja ha med i handboken på svenska

Resultatet var att alla de tillfrågade kassörerna anser att bokföring och bokslut kunde ingå i handboken. Revision ansåg 5 personer, förvaltning ansåg 4 personer och både beskattning och bolagsrätt ansåg 2 personer att borde beröras. För alla delar fanns således ett visst intresse men bokföring och bokslut omfattades av alla.

11.3 Analys och kritisk granskning av resultaten

Enligt denna undersökning upplever kassören i många föreningar att bokföraren som sköter bokföringen och bokslutet har tillräckligt med kunskap om ekonomiförvaltning och juridik för att sköta uppdraget i en förening. Här bör man minnas att i en förening sköter kassören bokföringen och en annan styrelsemedlem bokslutet och i en förening sköter en utomstående person både bokföringen och bokslutet.

Av totalt 10 personer, eftersom det i en förening är en annan styrelsemedlem som sköter bokslutet och kassören tagit ställningen till sig själv och till den andra

personen, har enligt undersökningen 7 personer d.v.s. 70 % av de personer som sköter bokföringen och/eller bokslutet en examen eller utbildning inom ekonomi eller juridik. Men 6 av 10 personer d.v.s. 60 % har en examen inom ekonomi eller juridik, vilket innebär att ungefär hälften av de personer som sköter bokföringen och/eller bokslutet inte har en examen inom ekonomi eller juridik.

Kunskaper i ekonomiförvaltning finns helt klart hos de personerna som deltagit i undersökningen. För att bättre kunna få veta hur bra kunskap bokföraren i föreningen har i ekonomiförvaltning kunde en ny undersökning göras där frågorna är mera detaljerade gällande bokföring, bokslut och revision. I fortsatta studier kunde kunskaperna kontrolleras genom t.ex. ett bokföringsrättsfall som bokföraren skall lösa eller frågor gällande bokförings-, skatte- eller bolagsrättsliga teman. Frågan kunde gälla att bokföra en händelse t.ex. ett inköp som föreningen gjort och betalat från kassan eller att kassören skall ta ställning till ifall försäljning av varor i samband med ett arrangemang är beskattningsbar eller skattefri inkomst för föreningen.

På basen av resultaten blir jag inte helt övertygad om att 89 % av de tillfrågade verkligen har tillräckliga kunskaper i ekonomiförvaltning, speciellt när bara ungefär hälften av dem som sköter bokföringen och/eller bokslutet har en examen inom ekonomi eller juridik.

Eftersom 78 % av de personer som svarade anser att den person som sköter bokföringen har kunskap i juridik d.v.s. i detta fall lagar och bestämmelser, momslagen och bolagsrätt och 67 % i beskattning är jag mycket kritisk till resultatet. Vid närmare granskning saknades kunskaper om den nya lagförändringen. Ungefär hälften, 56 % av kassörerna hade kännedom om lagförändringen men kännedom om och insikt i vad lagen innebär hade enbart en tredjedel av kassörerna d.v.s. 33 %. Detta anser jag att delvis står i konflikt med resultatet om att bokföraren inte skulle sakna kunskap i juridik, speciellt då två av fyra punkter gällde lagar. På basen av resultaten är jag inte helt övertygad om att de personer som sköter bokföringen har tillräckligt med kunskap om juridik.

På frågan hur många år personen skött bokföringen, varierade resultatet från 4-6 år till över 19 år. Majoriteten 44 % hade skött uppdraget i 4-6 år och 33 % hade skött uppdraget i 10-12 år. För en bokförare vore det bra att upprätthålla och

uppdatera kunskapen i ekonomiförvaltning och juridik genom att aktivt följa med lagförändringar och med förändringar som sker i olika bestämmelser och förordningar. Visserligen, i föreningsverksamhet kan det ibland vara svårt att få nya personer att ställa upp till olika uppdrag och därför blir samma person vald till uppdraget år efter år. På basen av detta resultat kan delvis detta argument bekräftas, d.v.s. en och samma person har fungerat som kassör i föreningen i flera år. Med tanke på resultatet av tillräckliga kunskaper i juridik, anser jag att uppdatering av lagar och bestämmelser vore på sin plats speciellt då kassörerna skött uppdraget i flera år.

På frågan ifall man vet om revisorn som sköter revisionen är GRM eller CGR kunde 4 av 8 personer inte svara, d.v.s. 50 %. En förening hade ingen revision, därför är totala antalet 8 i denna fråga. Jag anser att i detta fall kan svaret tolkas på olika vis. En tolkning kan vara att kassören inte känner till begreppen, en annan att kassören inte vet ifall revisorn har GRM- eller CGR-examen. Även detta resultat kan antyda bristande kunskaper i ekonomiförvaltning hos kassörerna. Tyvärr ger inte svaren och resultaten en djupare inblick i ifall kunskaper om ekonomiförvaltning saknas. Genom att göra en ny undersökning med fördjupning i revision kunde bättre resultat fås.

En annan fråga angående revision var om kassören visste ifall revisionen kommer att skötas av en verksamhetsgranskare och/eller en auktoriserad revisor. Även i detta resultat kunde 4 av 8 personer inte svara, d.v.s. 50 %. I detta resultat bör man igen minnas att en förening inte har revision och i en förening kommer revisionen att skötas av både verksamhetsgranskare och en auktoriserad revisor. Därför finns i resultatet totalt 9 svar. Att hälften inte vet ifall revisionen kommer att skötas av verksamhetsgranskare och/eller auktoriserad revisor kan igen tolkas på olika vis. En tolkning kan vara att kassören inte kände till begreppet verksamhetsgranskare, eftersom enbart ungefär hälften av kassörerna kände till lagförändringen angående revision i en förening, eller så har kassören inte kännedom om vad båda begreppen innebär och därför inte kan säga av vem revisionen kommer att skötas. Här bör man minnas att föreningsmötet väljer verksamhetsgranskare och/eller auktoriserad revisor. Men eftersom resultatet var det samma som på frågan ovan kan detta tyda på att kassören redan från tidigare inte känt till om föreningen har en s.k. lekmannarevisor som nu kommer att vara

verksamhetsgranskare eller en GRM eller CGR revisor som nu kommer att vara auktoriserad revisor. Genom att analysera svaren från båda frågorna kommer jag till den slutsatsen att hälften av personerna som svarat inte har tillräckliga kunskaper om vad innebörden av begreppet revisor kan innebära.

De tre sista frågorna berörde behovet och användningen av en handbok på svenska. 6 av 9 kassörer d.v.s. 67 % svarade att det finns ett behov av en handbok på svenska och att de skulle ha användning för den. 100 % av respondenterna ansåg att bokföring och bokslut borde ingå som en del i handboken, 56 % ansåg att revision borde ingå som en del i handboken, 44 % ansåg att förvaltning borde ingå som en del i handboken och 22 % ansåg att beskattning och bolagsrätt borde ingå som en del i handboken. Efter att jag sammanställt svaren från undersökningen och kunnat analysera resultaten kritiskt är jag nöjd att resultatet, på frågorna om behovet och användningen av en handbok, blev nästan 70 %. Jag kan dra den slutsatsen att respondenterna själv anser att de delvis kunde uppdatera sin egen kunskap i bokföring, bokslut och revision men att det också generellt sett kunde finnas ett behov av en handbok på svenska som speciellt tar upp delarna bokföring, bokslut och revision.

12Avslutning

Jag hoppas detta arbete skall kunna fungera som en handbok för styrelsemedlemmar, föreningsmedlemmar eller personer som på ett enkelt sätt vill få information om hur bokföring, bokslut och revision skall skötas i en ideell förening. Genom att koncentrera arbetet till enbart ideella föreningar har jag haft möjlighet att i arbetets olika delar ta upp enbart delar jag anser är viktiga då någon person vill fördjupa sig i ämnet.

De föreningar som deltog i undersökningen hade olika antal medlemmar och var verksamma inom olika områden. Det var ett bra underlag till undersökningen. Eftersom enbart 9 föreningar deltog i undersökningen och mer än hälften av frågorna behandlade bokföringen och bokslutet kunde en ny kompletterande undersökning göras. I många ideella föreningar sköter kassören både bokföring och bokslut. Genom att göra en undersökning där kassören blir intervjuad och

besvarar frågorna, angående bokförarens kompetens för utförandet av bokföringen och bokslutet, anser jag att gör resultatet pålitligt.

I min undersökning svarade 6 av 9 personer att det finns ett behov av en handbok på svenska, där bestämmelserna och principerna tas upp i korthet för hur bokföring, bokslut och revision skall skötas. Det vore intressant att få veta ifall mitt examensarbete kommer till användning i praktiken hos föreningarna? Svaret återstår att se. För att till slut citera Albert Einstein "Kunskap om vad som är öppnar inte självklart dörren till vad som borde vara"

Källförteckning

Bärlund, J. & Nybergh, F & Petrell, K. (red.) (2000). *Finlands civil- och handelsrätt – En introduktion*. Helsingfors: Kauppakaari Oyj

Finlands Svenska Ungdomsförbund rf. (1990). *Föreningshandboken*. 2. uppl. (u.o.)

Föreningsresursen. (u.å). *Verksamhetsgranskning och revision*.

http://foreningsresursen.ssc.fi/startside/foreningens_ekonomi/verksamhetsgranskning/ (hämtat: 4.11.2010)

Hangö. (u.å). *Föreningar i Hangö*.

http://www.hanko.fi/sv/service/kultur/foreningar_i_hango/ (hämtat: 4.11.2010)

Hangö. (u.å) *Idrottsföreningar*.

http://www.hanko.fi/sv/service/idrott_och_fiske/idrottsforeningar (hämtat: 4.11.2010)

Hangö. (u.å). *Ungdomsföreningar*.

<http://www.hanko.fi/sv/service/ungdom/ungdomsforeningar> (hämtat: 10.11.2010)

Hangötidningen. (2010). *Föreningsarkiv invigdes i Hangö*.

<http://hangotidningen.canews.fi/sv/node/1297> (hämtat: 12.12.2010)

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. (2006). *Tutki ja kirjoita*. 12. uppl. Helsingfors: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Horsmanheimo, P. & Steiner, M-L. (2008). *Tilintarkastus - Asiakkaan opas*. Helsingfors: WSOYpro

Kivelä, H. & Nordell, R. (1999). *Lär känna lag och paragraf*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Loimu, K. (1989). *Yhdistystieto 1*. 2 uppl. Esbo: Weilin+Göös kirjapaino

Loimu, K. (2007). *Yhdistystoiminnan käsikirja*. 3. uppl. Juva: WSOYpro

Patent- och registerstyrelsen. (2005). *Föreningsregistret*. Allmänt om föreningar.

http://www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri/tietoa_yhdistysrekisterista/yleista.html (hämtat: 18.10.2010)

Patent- och registerstyrelsen. (2010a). *Föreningsregistret*.

<http://www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri.html> (hämtat: 21.10.2010)

Patent- och registerstyrelsen. (2010b). *Föreningsregistret*. Grundande av förening.

http://www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri/yhdistyksen_perustaminen.html (hämtat: 18.10.2010)

Pedersson, S. & Pedersson, L. (2009). *Föreningsboken*. 2. uppl. Stockholm: Bilda förlag.

Skatteförvaltningen. (2007). *Beskattningsanvisning för allmännyttiga föreningar och stiftelser (Dnr 384/349/2007, 30.4.2007).*

<http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?id=5551;262697> (hämtat: 22.10.2010)

Skatteförvaltningen. (2010). *Beskattning av föreningar och stiftelser 2010.*

<http://www.vero.fi/download.asp?id=6128;323260> (hämtat: 28.12.2010)

Suojanen, K. & Savolainen, H. (2006). *Opi kaupan ja hallinnon oikeutta*. 5. uppl. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Svenska Akademiens Ordbok. (2010).

<http://q3.spraakdata.gu.se/saob/> (hämtat: 11.10.2010)

Tomperi, S. (2007). *Kehittyvä kirjanpitotaito*. Helsingfors: Edita Prima Oy

Tomperi, S. & Keskinen, V. (2007). *Kirjanpidon erityiskysymyksiä*. 2. uppl. Helsingfors: Edita Prima Oy

Finlands författningssamling:

Bokföringsförordning (30.12.1997/1339)

Bokföringslag (30.12.1997/1336)

Föreningslag (26.5.1989/503).

Revisionslag (13.4.2007/459)

Bilaga 1

Frågeformulär om hur bokföringen, bokslutet och revisionen blir skött i en ideell förening och av vem

1. Förening	Registrerad Oregistrerad	☒ ☒
2. Antalet medlemmar	1 – 29 pers 30 – 59 pers 60 – 89 pers 90 – 119 pers 120 – 149 pers 150 – 179 pers 180 – 209 pers 210 – 239 pers över 240 pers	☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒
3. Hur stor är styrelsen	1 – 5 pers 6 – 10 pers 11 – 15 pers över 15 pers	☒ ☒ ☒ ☒
4. Vem sköter bokföringen i föreningen	Kassören Någon annan styrelsemedlem Utomstående person Tjänsten köpes av någon utomstående person	☒ ☒ ☒ ☒
5. Är personen styrelsemedlem	Ja Nej	☒ ☒
6. Om kassören eller någon annan person sköter bokföringen, har personen någon examen eller utbildning inom ekonomi eller juridik	Ja Nej Kan inte säga	☒ ☒ ☒
7. Vilken examen		
8. Upplever du att du saknar kunskap i ekonomiförvaltning som i t.ex.	Bokföring Bokslut Revision	☒ ☒ ☒

9. Upplever du att du saknar kunskap i juridik som i t.ex.	Bolagsrätt Beskattning Momslagen Lagar och bestämmelser som.tex. Föreningslagen Bokföringslagen Bokföringsnämndens förordning Revisionslagen	☒ ☒ ☒ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Hur många år har du skött uppdraget	1-3 år 4-6 år 7-9 år 10-12 år 13-15 år 16-18 år över 19 år	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
11. Vem sköter bokslutet i föreningen	Kassören Någon annan styrelsemedlem Utomstående person Tjänsten köpes av någon utomstående	☒ ☒ ☒ ☒
12. Är det samma person som sköter bokföringen	Ja Nej	☒ ☒
13. Om någon annan person sköter bokslutet, har personen någon examen eller utbildning inom ekonomi eller juridik	Ja Nej Kan inte säga	☒ ☒ ☒
14. Vilken examen		
15. Upplever du att personen saknar kunskap i ekonomiförvaltning som i t.ex.	Bokföring Bokslut Revision	☒ ☒ ☒
16. Upplever du att personen saknar kunskap i juridik som i t.ex.	Bolagsrätt Beskattning Momslagen Lagar och bestämmelser som.tex. Föreningslagen Bokföringslagen Bokföringsnämndens förordning Revisionslagen	☒ ☒ ☒ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐

17. Hur många år har personen skött uppdraget	1-3 år 4-6 år 7-9 år 10-12 år 13-15 år 16-18 år över 19 år	☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒
18. Vem sköter revisionen	Utomstående personer Tjänsten köpes av någon utomstående	☒ ☒
19. Är personen som nu sköter revisionen GRM eller CGR	Ja Nej Kan inte säga	☒ ☒ ☒
20. Har du kännedom om den nya lagförändringen angående revision i en förening som trädde i kraft fr.o.m. 1.9.2010	Ja Nej Kan inte säga	☒ ☒ ☒
21. Kommer revisionen att skötas av en auktoriserad revisor eller en verksamhetsgranskare	Auktoriserad revisor Verksamhetsgranskare Kan inte säga	☒ ☒ ☒
22. Finns det enligt dig som är kassör i föreningen ett behov av en handbok på svenska, där bestämmelserna och principerna tas upp i korthet för hur bokföring, bokslut och revision skall skötas i en förening	Ja Nej Kan inte säga	☒ ☒ ☒
23. Ifall det fanns en handbok på svenska för ideella föreningar, vilka delar skulle du vilja att i korthet ingår i handboken	Bolagsrätt Beskattning Förvaltning Bokföring Bokslut Revision	☒ ☒ ☒ ☒ ☒ ☒
24. Ifall det fanns en handbok på svenska, skulle du ha användning för den	Ja Nej Kan inte säga	☒ ☒ ☒

Tack för hjälpen,

Nina Herrlin